

Urad Vlade RS za komuniciranje
Gregorčičeva 25
1000 LJUBLJANA

gp.ukom@gov.si

Številka: 9610-271/2016/3

Datum: 17. 11. 2016

Zadeva: Predlog o zbiranju podatkov o veroizpovedi
Zveza: Vaš dopis št. 092-266/2016/1 z dne 7. 11. 2016

Spoštovani,

na predlog 7797-266: Raziskava o veroizpovedi, posredovan preko spletnega orodja *predlagam.vladi.si* vam posredujemo odgovor Statističnega urada RS (v nadaljevanju: SURS).

Zbiranje podatkov o veroizpovedi v Sloveniji je bila vsebina zadnjih dveh klasičnih terenskih popisov prebivalstva (1991 in 2002), ki se v Sloveniji ne izvajajo več. Pred tem so se podatki o veroizpovedi zbirali samo še v popisu leta 1953 (ne pa tudi v popisih 1961, 1971 in 1981).

Podatki o verskem ali filozofskem prepričanju sodijo glede na Zakon o varstvu osebnih podatkov (Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo) med občutljive osebne podatke, za katere veljajo posebni pogoji zbiranja. V skladu s tem so za zbiranje teh podatkov v popisu 2002 veljala posebna pravila:

- odgovor na vprašanje o veroizpovedi v skladu z 10. členom Zakona o popisu prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj v Republiki Sloveniji leta 2002 (Uradni list RS, št. 66-3056/2000; v nadaljevanju: ZPPGS) ni bil obvezen (prostovoljnost odgovora);
- v 10. členu ZPPGS je bilo določeno, da se mora vsaka oseba, stara 14 let ali več, opredeliti sama (za mlajše od 14 let so odgovarjali starši oziroma skrbniki),
- odgovor na vprašanje o veroizpovedi je moral biti vpisan oziroma označen natančno tako, kakor ga je povedala popisovana oseba;
- omogočena je bila možnost opredelitve veroizpovedi brez prisotnosti popisovalca ali drugih oseb v gospodinjstvu s posebnim vprašalnikom (varovanje zasebnosti).

V letu 2002, v zadnjem terenskem popisu prebivalstva (popis po opredelitvi pomeni popolno zajetje), so se ti podatki zbirali za vse prebivalce, vsaki osebi je bilo omogočeno, da se o veroizpovedi bodisi opredelili bodisi zavrne odgovor na to vprašanje. Da bi omogočili odgovor na to vprašanje tudi začasno odsotnim osebam (osebam, ki so bile odsotne v času obiska popisovalca v gospodinjstvu ali v času popisa nasploh), je bil pripravljen poseben vprašalnik. Izjava o narodni/etnični pripadnosti in veroizpovedi, ki ga je popisovalec skupaj s kuverto za odgovor (in plačano poštnino) pustil v gospodinjstvu. Na ta način je svojo veroizpoved opredelilo okrog 200 tisoč prebivalcev (oz. so na vprašalniku označili, da na to vprašanje ne želijo odgovoriti).

Po določilih 41. člena Ustave RS je izpovedovanje vere v zasebnem in javnem življenju svobodno. Pravni pouk je bil naveden tudi na vprašalnikih za zbiranje podatkov. Za opredelitev o veroizpovedi je bil pomemben le odnos do vere, in ne, ali je oseba uradno registrirana kot pripadnik verske skupnosti, prav tako ni bilo pomembno njeno versko prepričanje. To pomeni, da v navodilih za zbiranje podatkov ni bilo podane definicije veroizpovedi.

Mednarodna priporočila za popise prebivalstva določajo, da se podatki o veroizpovedi lahko zbirajo, vendar je zbiranje prepuščeno vsaki državi posebej (Conference of European Statisticians Recommendations for the 2020 Censuses of Population and Housing, United Nations Economic Commission for Europe, odstavki 713–722, dostopno na http://www.unece.org/fileadmin/DAM/stats/publications/2015/ECE_CES_41_WEB.pdf).

Dokument ni pravno zavezujoč, ampak gre za metodološka priporočila o izvajanju popisov. Vse vsebine v poglavju XII (Ethno-cultural characteristics) navedenih priporočil sodijo med tako imenovane non-core (neobvezne) spremenljivke. Podatki o veroizpovedi se glede na izbrano v metodologijo lahko nanašajo na:

- formalno pripadnost verski skupnosti,
- identifikacijo s posamezno versko skupnostjo,
- versko prepričanje,
- veroizpoved, v kateri je posameznik odraščal ali
- obiskovanje verskih obredov.

V Popisu 2002 se je izkazalo, da je bilo vprašanje za veliko število prebivalcev (skoraj 308 tisoč ali vsak šesti) neprimerno (iz različnih razlogov), saj nanj niso želeli odgovoriti. Na podobno občutljivo oz. osebno vprašanje o narodni pripadnosti ni želelo odgovoriti veliko manj prebivalcev (48.588). Poleg tega podatka o veroizpovedi nismo zbrali še za dodatnih 139 tisoč prebivalcev (pretežno so bili odsotni in niso vrnili vprašalnika, ki smo jim ga pustili na naslovu prebivališča). Tako je skupna stopnja neodgovora v Popisu 2002 znašala kar 22,8 % oz. skoraj za vsakega četrtega prebivalca podatek o veroizpovedi ni bil zbran.

V 2011 je bil v skladu z Uredbo (ES) št. 763/2008 Evropskega parlamenta in Sveta EU o popisih prebivalstva in stanovanj na podlagi Letnega programa statističnih raziskovanj za 2011 (Uradni list RS, št. 93/2010) izveden prvi registrski popis prebivalstva, kar je pomenilo, da je bil popis izveden zgolj na podlagi registrskih podatkov iz administrativnih virov in ne več s pomočjo vprašalnikov na terenu. Uredba določa samo obvezne vsebine, med katerimi pa ni veroizpovedi. V skladu z navedenim se podatki o veroizpovedi niso zbirali, ker niso na voljo v nobenem od uporabljenih administrativnih virov v Sloveniji. Z izvedbo registrskega popisa prebivalstva je SURS zagotovil vse z uredbo predpisane vsebine podatkov in jih tudi poslal Eurostatu. S tem je državnemu proračunu prihranil najmanj 14 mio EUR, kolikor bi bilo predvidoma potrebnih za terensko izvedbo popisa prebivalstva.

V letu 2015 je bil v skladu z navedeno uredbo in na podlagi Letnega programa statističnih raziskovanj za 2015 (Uradni list RS, št. 83/2014) izveden že drugi registrski popis prebivalstva po enaki metodologiji in z enakimi administrativnimi viri kot v letu 2011.

SURS kot pristojni državni organ tako ne izvaja nobenih statističnih raziskovanj, v katerih bi zbirali podatke o veroizpovedi. Prav tako v Srednjeročnem programu statističnih raziskovanj za obdobje 2018–2022 (ki je v pripravi) ni predvideno nobeno raziskovanje, v katerem bi na individualni ravni (torej od posameznika) zbirali podatke o veroizpovedi.

Posebej je treba poudariti, da so se s popisi prebivalstva v Sloveniji podatki zbirali samo v statistične namene. SURS je podatke o veroizpovedi iz popisa 2002 objavljala samo v agregirani obliki, pri čemer je dosledno spoštoval načela statistične zaupnosti in varovanja osebnih podatkov ter namen zbiranja podatkov. Mnenje SURS je, da zbiranje podatkov o veroizpovedi v popisih prebivalstva ni zagotavljalo popolnih podatkov (predvsem glede številčnosti posamezne opredelitve). Poleg tega smo na podlagi analize podatkov o sestavi prebivalstva po veroizpovedi iz leta 2002 tudi ugotovili, da bi bilo potencialno vzorčno raziskovanje, ki bi nudilo dovolj kakovostne statistične podatke o številu in sestavi prebivalstva po veroizpovedi, neizvedljivo, predvsem zaradi neenakomerne ozemeljske razporeditve prebivalcev posameznih veroizpovedi v Sloveniji.

Poleg tega velja poudariti, da bi bila po oceni SURS (na podlagi vedno manjšega sodelovanja posameznikov v drugih statističnih raziskovanjih oseb in gospodinjstev, ki jih izvaja SURS) stopnja odgovora na vprašanje o veroizpovedi še veliko manjša kot je bila v Popisu 2002, zato ne vidimo smiselnosti izvedbe takega raziskovanja v okviru državne statistike, saj bi bila uporabnost tako zbranih podatkov vprašljiva. V skladu s Kodeksom ravnanja evropske statistike je državna statistika tista, ki zagotavlja, da so zbrani in objavljeni podatki verodostojni, objektivni, zanesljivi in kakovostni v vseh pogledih.

Po natančni preučitvi celotne problematike in analizi praks v drugih državah članicah EU menimo, da gre pri podatkih o verski pripadnosti (pripadnosti verski skupnosti) za ti. resorno statistiko. Ustrezna proračunska sredstva za izvedbo takega raziskovanja, ki bi ga izvedla za to usposobljena raziskovalna ustanova, bi moral zagotoviti organ, pristojen za to problematiko SURS pa bi v takem projektu lahko ponudil svojo strokovno pomoč s področja splošne anketne metodologije in sodeloval predvsem pri pripravi vzorčnega okvira in vzorca za raziskovanje, ki pa bi bilo zaradi velikega vzorca ne glede na uporabljeno metodo drago oz. bi bilo verjetno potrebno celo popolno zajetje enot (torej neke vrste popis prebivalstva).

S spoštovanjem,

Pripravil:
Mag. Danilo Dolenc
podsekretar
Tel.: 01 234 0876
E-naslov: danilo.dolenc@gov.si

Genovefa Ružič
generalna direktorica

